

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: *Otec a otcovství jako sociokulturní fenomén*

Autorka práce: Bc. Arina Stavraki

Obor studia: Etika v sociální práci

K formální stránce: Práce splňuje požadovaný rozsah, obsahuje všechny požadované části, text je formátován přehledně. Autorka zvolila způsob odkazování poznámkami pod čarou; způsob odkazování a množství odkazů jsou přiměřené rozsahu i obsahu textu. Počet a druh použitých zdrojů odpovídají zvolenému tématu i tomuto druhu práce, nicméně cizojazyčné (v tomto případě anglické) zdroje jsou použity spíše symbolicky (zde třikrát, přičemž u prvního z nich neobsahuje odkaz (viz pozn. 201) ani údaj o stránce, a proto není zřejmé, zda autorka skutečně pracovala s originálem anebo s českým elektronickým zdrojem uvedeným v pozn. 202, který není aktuálně dohledatelný online; u třetího se jedná také o zdroj elektronický, u něž není uveden autor (viz pozn. 59)). Co se týká elektronických zdrojů, objevují se v rámci odkazování neúplné údaje (viz pozn. 6, 46, 58-59 /bez autora/, 61-63 /bez autora/, 118 /bez autora/). Mám za to, že autorka mohla zvolit jiné zdroje, u nichž je uveden autor, resp. zdroje odbornější. Strukturu práce člení autorka do šesti kapitol, nepočítáme-li úvod a závěr. Struktura vhodně odpovídá zvolenému tématu, kapitoly jsou členěny proporcionálně a návazně. Práci jakožto celek lze chápat jako poměrně zdařilý teoreticko-praktický pokus uchopit dané téma i jeho problematiku. Tomu odpovídá i hlavní rozdělení práce; první část (cca 75%) je věnována teorii, druhá část (cca 25%) empirii – kvalitativnímu šetření (výzkumu).

K jazykové a stylistické stránce: Gramatické chyby a nespisovné výrazy se v práci vyskytují přiměřeně („Tyto a další autoři..“, s. 5; „...popíšu..“, s. 6; „...Homérovo eposům..“, s. 12; Zprva muži měli..“, s. 14; „Rousseauovo nápady..“, s. 19; „...přišli změny..“, s. 24; „...existuje život po životu..“, s. 35), ve větší míře se ovšem vyskytují překlady a nedůslednosti typu „...domácích záležitosti, hospodaření..“; „...se jim líbí..“ (s. 8, 18, 20, 23, 24, 25, 30, 31 a další). Ze stylistického hlediska text působí místy neobratně, autorka některé výrazy nevolí vždy vhodně a adekvátně (s. 6, 13, 16-18, 21, 25, 26, „V případě, že muž zná někoho, kdo z mužů na otcovské dovolené je, tak si připouští možnost, že by na otcovskou dovolenou šel.“ – s. 28, a další). Text celkově vyvolává dojem, jako by autorka nestihla provést závěrečnou, důkladnější jazykovou a stylistickou kontrolu, která by jistě většinu uvedených nedůsledností a neobratností snadno odstranila.

Obsahová stránka práce vyrovnává do určité míry zmíněné nedostatky formální a jazykové. Již na samotné volbě tématu je zřejmé, že autorka ji promyslela, dokáže ji zdůvodnit (s. 5) a téma jí zajímá. Rovněž provedený kvalitativní výzkum (zahrnující cca 40 osob, otců a matek z Českých Budějovic ve věku od dvaceti do čtyřiceti pěti let, viz s. 73, 79), pokládám za adekvátní – a to jak co do stanovení výzkumných otázek (které navazují na obsah teoretické části práce), tak co do způsobu vyhodnocení. Autorka nicméně sama upřesňuje, že „[p]ro objektivnější a důkladnější výsledky je zapotřebí další šetření (...) [že] šetření bylo úzce zaměřené (a) nejedná [se] o zcela reprezentativní výzkumný vzorek, ze kterého by se dal[y] vyvozovat (...) podrobné závěry.“ A dodává, že „[n]ení možné zcela prokázat pravdivost odpovědí (...) respondentů (...)“ Autorka se domnívá, „že ženy neměly důvod své odpovědi vylepšovat“, avšak muži podle jejího názoru mohli „své odpovědi (...) poněkud přizpůsobit“, aby zlepšili výsledky daného výzkumu. (s. 77). Autorka prokazuje v rámci vyhodnocení výzkumu zdravou míru kritické reflexe, na druhou stranu ovšem pochybnostmi o pravdivosti odpovědí skupiny respondentů (mužů) uvádí v pochybnost výzkum jako takový. Přesto pokládá svůj výzkum celkově za pozitivní příspěvek „k tématu otcovství a mužství“ (s. 77). Z mého pohledu, jak jsem již uvedl, lze práci celkově vyhodnotit jako poměrně zdařilý pokus o teoreticko-praktické uchopení problematiky otcovství s důrazem na relevanci vztahů otce vůči dětem. Nutno vyzdvihnout, že téma i problematika jsou aktuální a významné, a to i pro sociální práci a povolání sociálního pracovníka, což si autorka jasně uvědomuje (s. 5). Práce tedy tematicky vhodně zapadá do absolventského profilu autorky, úzce souvisí s oborem, který studovala.

Po tomto vyhodnocení práce jakožto celku se dále zaměřím na formální a obsahové nedostatky práce, které považuji jako oponent za hodné pozornosti:

- V úvodu není dostatečným, tj. explicitním způsobem formulován (hlavní) cíl práce (s. 5-6). Z kontextu úvodu lze poznat, že autorka (hlavní) cíl zmiňuje („...jsem měla v úmyslu především blíže poukázat na významnou roli otcovství v životě mužů...“, s. 5), ale v minulém čase a poměrně obecně. Dva cíle výzkumu v úvodu definovány jsou (s. 6), ale bez vysvětlení vazeb k (hlavnímu) cíli práce. Autorka většinu úvodu věnuje stručnému popisu obsahu částí práce, ovšem na úkor jasného, systematického a dostatečně obsáhlého vysvětlení, co je (hlavním) cílem práce a jak s jeho naplněním jednotlivé části práce souvisí. Úvod diplomové práce může mít 4-7 stran. 1,5 stránky je podle mého názoru málo.
- Uvedený nedostatek vyplývá, podle mého názoru, z nejednoznačného používání pojmu „cíl“ (nejen v závěrečných pasážích práce). Autorka používá pojem „cíl“ na s. 63 (v kap. Kvalitativní šetření), ale také pojem „dílčí cíle“ v závěru práce (s. 79) – není však zřejmé, proč se najednou zde objevuje pojem „dílčí cíl“. V závěru píše, že „dílčí cíle“ rozpracovala v první (teoretické) části práce a rozdělila je do pěti kapitol. Pojem „dílčí cíl“ se však v úvodu vůbec nevyskytuje, ani zmínka o jaké dílčí cíle jde, ani jejich definice. Zároveň dále v závěru uvádí, že v první části práce porovnávala informace k „dílčím cílům“ (s. 79) – ale opět se nedozvíme o jaké dílčí cíle vlastně šlo. Inteligentní čtenář by mohl nahlédnout, že témata kapitol a autorčiny důrazy v nich „nějak souvisí“ dále s výzkumnými otázkami (a že tyto vazby tedy nějak implikují „dílčí cíle“), z hlediska metodologické transparentnosti a systematiky lze ovšem oprávněně trvat na tom, aby pojmy „cíl“, „dílčí cíle“ a hlavní vazby mezi teoretickou a empirickou částí práce byly explicitně, jednoznačně a jednotně hned v úvodu vymezeny, definovány a pak i v celé práci jednotně používány.
- Jak jsem již naznačil, autorka zahrnuje mezi zdroje i zdroje elektronické, které mohly být nahrazeny alespoň částečně zdroji odborně kvalitnějšími. Tento problém se projevuje mutatis mutandis především v druhé kapitole (Otcovství napříč dějinami). Ačkoli se nejedná o klíčovou kapitolu, přesto mám za to, že autorka mohla alespoň částečně vycházet z relevantních, primárních zdrojů (Homér, Vergilius, Aristotelés, Bible apod.) a nikoli pouze ze sekundárních, které jsou do jisté míry jen komentářem z pozdější časové perspektivy.
- Ve čtvrté kapitole (Role otce z pohledu věd) zařadila autorka i pohled etický a nazvala jej Etický pohled na otce. Na základě tohoto vymezení čtenář logicky usuzuje, že autorka pokládá etiku za vědu a že se pokusila z perspektivy této vědy o reflexi vybraných aspektů svého tématu. Za relevantní aspekty stanovila otcovskou autoritu, přátelství (mezi otcem a synem) a mravní postoje a hodnoty (s. 46-49). Výběr těchto aspektů však nijak eticky nezduodňuje. Čtenář oprávněně a logicky očekává, že v této části práce autorka přednostně a primárně použije odborné zdroje etické. Ve skutečnosti však autorka čerpá v této etické části práce ze zdrojů psychologických, teologických, sociologických (Novák, Augustyn, Yablonsky etc.); etický zdroj se zde vyskytuje pouze jeden a až na samém konci (s. 49, pozn. 180) – doplňkově, symbolicky. Klíčový etický pojem „hodnota“ definuje autorka rovněž z hlediska psychologie a nikoli etiky (s. 48, pozn. 176). Co do odbornosti tedy tato podkapitola nemá podle mého názoru téměř žádný význam (a bylo by ji možné integrovat do podkapitoly Psychologický pohled na otce).

Na základě uvedených nedostatků mám za to, že v teoretické části práce autorka měla lépe a kriticky rozlišovat kvalitu a odbornost zdrojů, používat s ohledem na zvolený odborný přístup zdroje z dané oblasti a více zdůvodňovat jejich výběr. Teoretická část také ukazuje, že autorka převážně kompilovala na úkor vlastní myšlenkové činnosti (výjimky viz s. 13-14, 26, 28-29, 38-39). Po přečtení a analýze této práce stojím jako čtenář před otázkou, jaký byl vlastně autorčin hlavní odborný přístup: Sociologický? Psychologický? Určitě by stálo za to, tento základní odborný údaj jednoznačně uvést a také zdůvodnit hned v úvodu.

Práci navrhuji hodnotit jako velmi dobrou. Konečné hodnocení závisí na výsledku obhajoby.

Datum: 12. 5. 2014

Posudek vypracoval: PhDr. Vojtěch Šimek

Teologická fakulta Jihočeské univerzity

PhDr. Vojtěch Šimek

+420 387 773 532

Kněžská 8

Katedra filosofie a religionistiky

vojtech.simek@gmail.com

370 01 České Budějovice

www.tf.jcu.cz